

Gazeta Gdańska

„Gazeta Gdańska“ wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt katolickich. — Przedpłata kwartalna na pocztę 3,45 mk., z odnośnieniem do domu przez listowego 4,35 mk. — Adres „Gazeta Gdańska“ — Danzig, Postschliessfach 188.

WAŻNE DLA NADAJĄCYCH OGŁOSZENIA!
Gazeta wychodzi zawsze w południe. Kto chce zamieścić w niej ogłoszenie, nadać je winien najpóźniej dnia poprzedniego do godziny 1-szej w południe.

Ogłoszenia przyjmuje się po 60 fen. za jedną słowowy wiersz petytowy.
Redakcja i ekspedycja: Grobla Przedmiejska 49 (Vorstädtischer Graben 49).
Telefon 1781. Telefon 1781.

NIECH BĘDZIE POCHWALONY JEZUS CHRYSTUS!

Rok XXX.

Gdańsk, na niedzielę, dnia 11-go stycznia 1920.

Nr. 8.

Cześć Braciom z poza Oceanu!

Piękne są słowa —
Lepsze jednak czyny!

Polsce potrzebną jest wielka flota handlowa. Prawda to niezaprzeczona. Wszak powołana do samodzielnego bytu Ojczyzna, pod względem handlu nie może pozostać gdzieś na ustroniu. Ważniejsze to dzisiaj, jak po wszelkie przeszkazy.

Zrozumiało to u nas osób nie wiele. Przynajmniej nie tyle, jakby wymagać tego należało. Nieliczne ich grono — jak na całą Polskę...

Prawda. Lud nasz przeważnie rolniczy. Ręgowany w długiej niewoli przemocą z tej ziemi ojczyściej, trzymał ją całą siłą. I cóż dziwnego, że nie miał myśli zwróconej ku morzu.

Krzewienie jej pozostało niewielu wybranym. Ci mając szerszy widnokrąg, albo patrzeni oziwami oczyma na inne narody, rozbudowujące swój handel, a razem i żeglugę morską, — albo też w służbie tychże narodów żegluga zajmowały się czynnie, zbierając doświadczenia praktyczne, jakby w przeczuciu, że kiedyś potrzeba im tego będzie dla dobra powstającej własnej państwowości.

Jednym z nielicznych tych ludzi — to kapitan Kowalski.

Dwadzieścia siedm lat życia swego poświęcił służbie obcej na morzu, aby wreszcie przybyć na pierwszy statek polskim do Gdańska... prowadząc statek „Kościszko“.

Z okazji tej w lokalach Delegacji Polskiej w Gdańsku w czwartek, dnia 8 stycznia wydano obiad dla zaproszonych rodaków zamieszkających na miejscu. Zamiejscowych szczególnie z Warszawy prosić nie można było z powodu niezwykłych utrudnień przyjazdu.

Jak zwykle w takich uroczystych przyjęciach, posypały się mnogie toasty. Przemawiano po polsku i po angielsku ze względu na obecnych Anglików i Amerykan.

Zapał ogólny wywołały słowa jednego z gości przemawiających po angielsku, kiedy spełnił kielich z życzeniem, aby Polacy stali się wielkim narodem...

Drugi mówca angielski przedstawił cenne zalety kapitana pierwszego statku polskiego p. Kowalskiego, opowiadając zebrany, jak to w chwili, kiedy okazała się potrzeba przesyłki żywności do Polski, pchnięto najpierw w drogę do Gdańska dwa statki płytko idące z obawy przed zasianiemi minami morskimi wodami Bałtyku. Ale dwa statki te mało przywiozły. Trzeba było statku większego. I wtedy mówca zwrócił się do p. Kowalskiego. Ten — aczkolwiek prowadził statek pogrążający się bardzo głęboko, a więc narażony tembardziej na zatopienie skutkiem najechniania na minę, nie zawahał się ani chwili, tylko ruszył z ładunkiem dla Polski przez Bałtyk i jako pierwszy pokazał statkom większym drogę do Gdańska wśród niebezpieczeństwa grożącego ze strony min.

Powiedziano jeszcze dużo pięknych słów, — nawet bardzo pięknych czasami. Jednakowoż zdaniem naszym Polsce nie słów lecz czynów potrzeba.

Zebrani ostatniego czwartku wieczorem w lokalach Delegacji Polskiej w Gdańsku uczestnicy to wszystko ludzie wpływowi. Wierzymy, iż całym sercem witali pierwszy statek polski „Kościszko“ i kapitana jego p. Kowalskiego. Ale nie na tem koniec. Samem witaniem i słowy dobranem najlepiej nie wiele sprawie żeglugi morskiej pomogą. Bo piękne są słowa, — lepsze jednak czyny. Uczestników zatem prosimy, aby po czwartkowym przyjęciu wszech sił dołożyli, by usiłowania rodaków naszych amerykańskich w zabiegach około stworzenia polskiej żeglugi morskiej jaknajusilniej poprzeć — przedewszystkiem u Rządu Polskiego.

Wszak bracia nasi zamieszkali na drugiej półkuli zrozumieli, — czego nam, czego całej Polsce potrzeba. Nie tracili słów wiele, tylko za-

brali się do czynu. Za to uznanie i cześć im się należy.

Przeszło dziesięć tysięcy udziałowców — przeważnie warstwy robotniczej — złożyło swe grosze i zebrało fundusz wielki: trzy i pół miliona dolarów. Pieniądz to znaczny, skoro zważymy obecny, nadzwyczaj wysoki kurs panującego świata dolara. Kupili dwa statki polskie, a dalszych pięć jeszcze zapowiedzieli. Dzieło, jak na początek wspaniałe!

Przyznać musimy, że podziw i uwielbienie ogarnęło nas, gdyśmy zastanowili się nad niemi. I dlatego jesteśmy zdania, że mało tu zrobić wyrazu uznania przesłane Braciom z poza Oceanu. Czynem poprzeć trzeba zapoczątkowane przez nich imponujące dzieło.

W jaki sposób?

W poprzednim numerze zamieściliśmy wezwanie, zatytułowane: „Budujmy Żeglugę Polską!“ Liga Żeglugi Polskiej istnieje. Jest zorganizowana już nawet i na Pomorze nasze. Niechaj ci, którzy kierują nią złączą się z szlachetnymi zabiegami tych rodaków naszych, którzy z za Oceanu atlantyckiego przysłali nam „Kościszkę“ i dzielnego kapitana jego p. Kowalskiego.

Niechaj się jedno jak drugie możliwie najściślej złączą!

Rząd polski w Warszawie zaś niechaj wszelkich ułatwień udziela i p. Kowalskiemu i jego współpracownikom.

Gdy wszystko pójdzie ładnie — bo składnie — wtedy staniemy łącznością silni pierwszą stopą na owej drodze, która dozwoli spełnić życzenie Anglika: „Oby Polacy stali się wielkim narodem!“

Panie kapitanie Kowalski! Niezadługo statkiem „Kościszko“ popłyniesz drogą powrotną do Ameryki. Przewieź — prosimy — od nas tu z Gdańska jako ładunek nieważki, lecz szczerzy wyrazy uznania i czci dla Braci naszych z za Oceanu za dzieło tak wielkie i szczerne, jakiego dokonali, puszczając na wody pierwszy statek polski.

My z naszej strony — o ile sił tylko stanie, popierać będziemy zawsze i wszędzie sprawę żeglugi polskiej morskiej.

Z polskiej prasy amerykańskiej widzimy, że będzie zależeć od politycznej sytuacji w Gdańsku i zapotrzebowania Polski, czy wysokość kapitału Towarzystwa Polsko-Amerykańskiej Żeglugi podniesiona zostanie. Wedle tej samej prasy Polonja w Ameryce może złożyć na ten cel o wiele więcej jeszcze dolarów.

Niech położenie polityczne będzie jakie chce. Pewnem niezbitcie jest, iż Polska potrzebuje własnego tonażu. I dlatego my — zamieszkali tu w Gdańsku, jedynym Portem Polski, wzywamy braci naszych z za Oceanu, aby nie szczędzili zabiegów, tylko dalej zbierali fundusze na powiększenie floty handlowej polskiej.

Tem najlepiej przysłużą się Ojczyźnie.

A jako ludzie praktyczni niechaj pamiętają, co powiedział złotousty Piotr Skarga:

„Kto Ojczyźnie swej służy, sam sobie służy, bo w niej wszystko się jego dobro zamyka“.

W świetle faktów.

W ostatnich latach wojny szczególnie obie strony wojujące, mniej lub więcej szczerze, przeważnie dla własnych celów, wysuwały na czoło swych poczynąń szczerne hasła samostanowienia ludów o swym losie, obrony uciśnionych narodowości, samookreślenia się i związku wolnych ludów. Z chwilą przystąpienia do wojny Ameryki, wielkie hasła i idee nabrały siły i blasku, gdyż wyraziłem ich stał się prezydent Stanów Zjednoczonych W. Wilson.

Idealy bronione przez niego znalazły wyraz w sławnych 14 punktach, które stały się podstawą pokoju. Nie wszystkie jednak ucieleśniały się. Cześć z nich tylko połowicznie zrealizowała się, niektóre pozostały tylko na papierze. Trzynasty punkt prezydenta Wilsona przewidy-

wał istnienie niepodległego państwa z własnym dostępem do morza, którego niezależność polityczna i ekonomiczna zostanie zagwarantowana traktatami międzynarodowymi. Zasady te znalazły li tylko połowiczny wyraz przy rozstrzygnięciu granic Polski, w niektórych wypadkach zostały zupełnie zignorowane... Życie okazało się silniejszym. Głoszonym hasłem stało w poprzek w chwili ich realizacji. Nieraz więc w czasie obrad konferencji pokojowej zasady stosowano jednostronnie lub wbrew nie decydowano o losach żywotnych narodów i państw. Wystarczy porównać stosunek konferencji pokojowej do Polski i Czech, aby unaocznic stosowanie „dwóch miar“ przy rozstrzygnięciu żywotnych interesów tych państw. Gdyby o rozległości granic Czech miał decydować plebiscyt, dzisiejsze państwo czechosłowackie skurczyłoby się do trzeciej części przestrzeni. W maju roku ubiegłego przesadzono na ich korzyść sprawę Śląska Cieszyńskiego, gwałcąc w ten sposób istotną wolę jego mieszkańców, którzy z bronią w ręku bronili się przeciw temu „dobrodziejstwu“.

Według tendencyjnych danych na niekorzyść naszą statystyki austriackiej w 1910 r., używało na Śląsku Cieszyńskim 54 procent ogółu ludności języka polskiego, a 27,1 procent czeskiego. Większość powiatów liczy z górą 75 procent ludności polskiej, mimo to Czesi zgłosili pretensje do całego Śląska, przyjmując za podstawę swych pretensji pożądlivość cudzego mienia w postaci węgla kamiennego. Trzeba było strumieni krwi ofiarnej i nadludzkich wysiłków na terenie pańskim, aby zmieniono tę krzywdzącą nas decyzję tak, że o losach Śląska Cieszyńskiego rozstrzygnie plebiscyt. O przyszłości swej więc decydować będzie wola mieszkańców Śląska, a nie przebiegłość polityków czeskich. Dla obradujących w Paryżu głos krwi nie był miarodajnym. Dopiero wymowa cyfr wpłynęła na zmianę decyzji. Czesi są sprzymierzeńcami państw zachodnich, więc słabość niektórych z nich dla naszych „pobratymców“ można wyrozumieć. Przygotowani zresztą byliśmy na to, iż podczas obrad pokojowych spotkamy się oko w oko z przeciwnikami, zarówno z obozu państw rozbiorczych, jak i z pośród sąsiadów naszych, wyciągających pożądlive dłonie po cudze. Jednak, przyznać to musimy z całą szczerością, zaskoczeni zostaliśmy podczas obrad pokojowych stanowiskiem państw sprzymierzonych przy rozstrzygnięciu granic zachodnich, które pokrywało się z życzeniami Niemiec, wbrew gloszonym do tej pory hasłom i zasadom. Nie może przecież być mowy o przestrzeganiu zasady etnograficznej i poszanowaniu woli ludności Górnego Śląska przez oparcie się na jednostronne informacje niemieckie, mówiących o tem, że Ślązacy nie chcą należeć do Polski. Ostatnie powstanie i wybory gminne zadaly kłam twierdzeniom niemieckim. Ludność polska, jak wykazały wybory, stanowi prawie 75 procent ogółu ludności, a mimo to, dzięki zabiegom dyplomatów niemieckich, musi przejść jeszcze przez próbę ogniową w postaci plebiscytu. Hart woli ludu śląskiego zwyciężyć musi.

Dzięki tym samym zabiegom, sprawa Gdańska została również połowicznie załatwiona. Wszak ekonomiczna niezależność państwa polskiego wymagała innego rozwiązania. Wybory komunalne w Gdańsku stwierdziły raz jeszcze niewiarogodność informacji niemieckich, na których oparły się postanowienia konferencji pokojowej w sprawie Śląska Górnego i Gdańska.

W świetle faktów sprawy te inaczej się przedstawiają i przemawiają na korzyść naszą.

Leon Makowski.

Wielu ludu polskiego.

W Strzeczku odbędzie się w niedzielę, 18 bm. o godz. 12 w poł., na sali p. Schroedera, wiec oświatowy, na który zaprasza.

Powiatowa Rada Ludowa na powiat Wejherowski.

Przegląd polityczny.

Ustępstwo na Śląsku po niewczasie.

„Lokal-Anzeiger“ donosi z Opola, że pod przewodnictwem prezesa rejencyjnego Bitty odbyło się tam pierwsze posiedzenie górnośląskiej rady, składającej się z przedstawicieli centrów, socjalistów, demokratów i narodowych Niemców. Polacy w zebnaniu tem uczestniczyć nie chcieli. Z wybranych do zarządu członków władza 6 językiem polskim. Uchwalono zaprowadzenie w szkołach Górnego Śląska wykład religii w języku polskim, ponadto naukę polskiego w szkołach wieczornych dla terminatorów i w seminarjach nauczycielskich.

Kandydatura Louchera na posła w Berlinie.

Francuskie koła przemysłowe występują żywo za kandydaturą Louchera na posła w Berlinie, wychodząc z zasady, że korzystniej jest mieć w Berlinie fachowca, obeznanego z sprawami gospodarczymi, niż dyplomata. Rząd paryski odnosi się podobno przychylnie do tej myśli. Naturalnie kandydatura Louchera będzie dopiero wtedy rozważana, gdy do Berlina wogóle przybędzie poseł francuski.

Spisy osób, które mają zostać wydane, już gotowe.

„Petit Parisien“ donosi, pod datą 7 stycznia, że w dniu tym miała się zejść komisja państw zjednoczonych pod przewodnictwem podsekretarza stanu Ignace, która zająć się ma sprawą wydania Niemców, oskarżonych o popełnienie podobnych zbrodni. Komisja ta zająć się ma przede wszystkim podzieleniem poszczególnych oskarżonych na sądy wojenne rozmaitych państw. Spisy osób, które mają zostać wydane, są już gotowe.

Odrzucenie propozycji niemieckiej poprawienia granic.

Rząd niemiecki wysłał 24 października notę do Najwyższej Rady sprzymierzonych z propozycją, aby udzielono szerszych praw komisji granicznej, aby ta mogła zmienić niektóre linie graniczne, oznaczone w układzie pokojowym. W tych dniach poruszył sprawę tę ponownie w Paryżu przewodniczący niemieckiej komisji rzeczoznawców, Simson. Na to doręczono mu notę sprzymierzonych, w której odiera się żądanie niemieckie, które doprowadziłoby tylko do ponownego rozpatrywania układu wersalskiego i oświadcza się, że państwa sprzymierzone trzymać się mogą tylko odnośnych punktów, oznaczonych w układzie pokojowym.

Przełożenie konferencji w Londynie.

Według doniesień z Londynu, postanowienie przełożenia konferencji powzięte zostało niespodziewanie dnia 7 bm. podczas rozmowy Lloyd George z Nittim. Nitti wyjechał w czwartek do Paryża. Powód odłożenia konferencji jest nieznany, przypuszcza się tylko, że Anglia i Francja nie mogły się porozumieć w sprawie tureckiej i że rząd francuski, ze względu na bliskie wybory prezydenta woli omówienie sprawy tej odróczyć. Anglia jednak obstawała przy omówieniu niektórych punktów tej sprawy, z powodu czego przełożono konferencję do Paryża. Konferencja potrwa jednak tylko najwyżej dwa do trzech dni. Podróż Nittiego do Londynu miała jednak ten skutek, że osiągnięto zupełne porozumienie.

Kłeska Kołczaka.

Korespondent „Times“ donosi wstrząsające szczegóły o cofaniu się Kołczaka z Irkucka na wschód. Ludność uchodzi razem z wojskiem, ponieważ jednak dla braku węgla mało pociągów kursuje, idą pieszo. Wiele marznie w drodze. Tym, którzy jadą koleją, dzieje się nie lepiej, gdyż pociągi napadają i rabują kawalerja czerwonej armii i bandy syberyjskie. Rząd Kołczaka upadł zupełnie. Wojska rozwiązują się. Przednie straż Polaków stoja już pod Chabarowskiem, nie całe 600 km. od Władywostoku. Do Władywostoku przybywają codziennie pociągi z posilkami japońskimi, które idą natychmiast dalej na zachód, gdyż Japończycy chcą za wszelką cenę przeszkodzić temu, aby Chabin wpadł w ręce bolszewików. „Times“ czynią uwagę, że i wojska Denikina są pobite i uciekają na obszar Polski.

Bryan przeciwko układowi gwarancyjnemu.

„Morning Post“ donosi z Waszyngtonu, że projektowany francusko-angielsko-amerykański układ gwarancyjny napotka na ten sam opór w senacie amerykańskim, jak swego czasu układ pokojowy. Bryan, który ma znów wielki wpływ na demokratycznych senatorów jest przeciwny układowi gwarancyjnemu. Senatorzy republikańscy zwalczają również układ, oświadczając gotowość przyjęcia z pomocą Francji lub innemu państwu, jeśli tego wymagała cywilizacja, wzbraniają się jednak wiązania się już naprzód na przypadek jakiejś czynności wojennej w Europie.

Nowy apel Wilsona na korzyść Związku Narodów.

Według doniesienia „New York Times“, wyda Wilson równocześnie z zawiadomieniem, które zostnie przeczytane przy obiedzie demokratycznym, równocześnie apel na korzyść Związku Narodów. Istnieje przypuszczenie, że zawiadomienie da sposobność zwolennikom Związku Narodów wydania nowego wezwania do kraju, aby ten żądał natychmiastowego zatwierdzenia układu pokojowego.

Liczba żydów.

Żydowskie biuro centralne ogłasza urzędową statystykę Dawida Trietscha, według której wynosi ogólna liczba żydów na całym świecie 15 430 000. Z tego przypada na Niemcy 540 000, na Anglię 300 000, na Francję 150 000. Holandję 110 000, Argentynę, Kanadę, Turcję i Palestynę po 100 000; liczba żydów mieszkających w Polsce i na Litwie wynosi 3 550 000. W Ukrainie mieszka 3 300 000 żydów, w Rosji 900 000, Rumunii 650 000. Liczba żydów w Polsce jest zatem cztery razy tak wielka jak w Rosji i tylko mało co wyższa jak w Ameryce, gdzie mieszka 3 100 000 żydów.

Sprawy polskie.

Jen. Henrys o armji polskiej.

„Echo de Paris“ ogłasza wywiad z jen. Henrysem. Jen. oświadczył, że należy mieć pełne zaufanie do spójności i wytrzymałości państwa polskiego, w którym gorący patriotyzm łączy wszystkie stronnictwa we wszystkich ważniejszych sprawach. Jenerał oświadczył dalej, że należy zadość uczynić życzeniom armji polskiej i narodu polskiego, domagającego się pomocy do zupełnej odbudowy swego państwa. Henrys wyraził się nadzwyczaj pochlebnie o żołnierzu polskim, podnosząc jego gorący patriotyzm, walczność i gorliwe spełnianie obowiązków. „Echo de Paris“ kończy wywiad ów, że ubrajać silnie Polskę i czyniąc ją niezwyciężoną, znaczący spełnić dążenie sprzymierzeńców, którzy oswoobodzając Polskę stworzyli z niej barierę przeciw inwazji germańskiej na wschodzie.

Zmiana w min. spraw wojskowych.

W ministerjum spraw wojskowych z dniem 1. stycznia nastąpiły zmiany na wyższych stanowiskach. Jen. Sosnkowski pozostaje jedynym wiceministrem (dotychczas było dwóch). — Szef sztabu jeneralnego pułkownik Haller mianowany został jenerałem.

Wiadomości potoczne.

Gdańsk. Poświęcenie ochronki polskiej przy Poggenpuhl 11 (dom ogrodowy) odbędzie się w przyszłą niedzielę, 11 bm. o godz. 5 po poł. Z powodu szczupłych lokali wstęp na uroczystość tę mają tylko rodzice dzieci, uczęszczających do ochronki i delegaci poszczególnych towarzystw.

— Na reemigrantów polskich przysłał na moje ręce p. dr. Ossowski z Chelmina 255 marek, za co z podziękowaniem kwituję. Kwotę powyższą złożono w banku związku.

Dr. Panecka.

— Cześć pieśni! Ubiegłego czwartku odbyło się roczne walne zebranie tutejszego Tow. śpiewu „Lutnia“, które zajął prezes p. Pokorniewski hasłem „Cześć pieśni“. Po odczytaniu protokołu zdał p. Pokorniewski sprawozdanie z zjazdu delegatów Kół śpiewackich okręgu Kaszubskiego, który odbył się dnia 29 grudnia r. z. w Kartuzach, a o którym piszemy na innym miejscu. Następnie zdawali poszczególni członkowie zarządu sprawozdanie z swej czynności i urzędy swe składali. Po ukonstytuowaniu się biura walnego zebrania, którego przewodniczącym wybrano p. Grimsmanna, przystąpiono do wyboru nowego zarządu. Przewodniczącym wybrano p. Pokorniewskiego, zastępcą p. Grimsmanna, sekretarzem p. Milewskiego, zastępcą p. Podowskiego, skarbnikiem p. Muzyka, bibliotekarzem p. Bielewskiego, a ławnikami p. Leszczyńską i p. Drobnińskiego. Rewizorami kasy wybrano pp. Rudolfa i Mamela. Jako delegatów na zjazd delegatów Związku Kół śpiewackich na Pomorze i Warmię, który się odbędzie dnia 28 bm. w Toruniu, wybrano pp. Pokorniewskiego i Milewskiego. Udało się też nareszcie uzyskać dyrygenta w osobie p. Purwina, wobec czego lekcje śpiewu znowu regularnie odbywać się będą co czwartek wieczorem o godz. 7 w „Domu św. Józefa“ przy ulicy Garnarskiej. — Po wyczerpaniu porządku obrad, prezes p. Pokorniewski zebranie zamknął. Wobec tego, że udało się pozyskać nowego dyrygenta, wyrażamy nadzieję, że w przyszłości wszystkie śpiewaczki i wszyscy śpiewacy bez wyjątku regularnie i punktualnie na lekcje uczęszczać będą, aby „Lutnia“ znowu stała się żywym ogniskiem pielęgnowania pieśni rodzimej a także w przyszłym występie, który odbędzie się w lutym, godnie zadanie swe spełniła.

— Ceny sielawek. Na wniosek magistratu gdańskiego ustanowił landrat w Pucku dnia 6-go

stycznia ceny za świeże sielawki płacone rybakom, na 100 marek za centnar. W dzisiejszym numerze ogłasza magistrat, że w handlu częściowym wolno sprzedawać sielawki najwyżej po 125 mk. za centnar. Zwraca się uwagę na to, że według nowego prawa przeciw lichwie, każdy handlarz, który kupuje lub sprzedaje sielawki drożej karany będzie więzieniem. Kara pieniężna jest wykluczona. Miejsce badania cen sprawdzać będzie dokładnie ceny w handlu.

— Wydanie arkuszy z markami do głównych kart żywnościowych. W dzisiejszym numerze gazety ogłasza magistrat dalsze ulice, których mieszkańcy otrzymają w sobotę dnia 10 stycznia nowe arkusze z markami. Mieszkańców wzywa się, aby odbierali karty możliwie w godzinach porannych, aby uniknąć natłoku i długiego czekania w południe.

— Zwracamy uwagę na ogłoszenie magistratu, dotyczące wydania nowych środków żywnościowych w przyszłym tygodniu.

Oliwa. Prokurzysta filji banku drezdeńskiego w Gdańsku, Sterbitzki sprzedał za pośrednictwem agenta Schulza, nauczycielowi p. Borkowskiemu z Starogardu, wilę swoją w Oliwie przy Zietenstr. 7, za cenę 37 500 mk.

— Od kilku miesięcy zaczyna jakiś lajdak wieczorem idące kobiety w odleglejszych ulicach i naprzykrza się im w niegodziwy sposób. Aresztowanego swego czasu w sprawie tej niejaki-go Schimikowskiego zwolniono, ponieważ udowodnił swą niewinność.

B. Pogudki. W niedzielę, dnia 28 zm. odbył się tutaj na sali p. Tywusika wiec, na którym załozono filję Nar. Str. Rob., do której zapisała się znaczna liczba członków. Z powodu marnej komunikacji żaden z mówców nie przybył, wobec czego odbędzie się w niedzielę, 25 bm. o godz. 12 w południe drugi wiec na tej samej sali, na który zaprasza się wszystkich robotników i wszystkich życzliwych. Przybędzie też mówca zamiejskowy.

Brodnica. Donosiliśmy już, że w Nowym Zieluniu postrzelił żołnierz grenszucu 11-letnią dziewczynkę w nogę, strzelając do niej trzykrotnie. Czyn ten brutalny miał smutne następstwa, musiano bowiem biednemu dziecku nogę odjąć, tak, że zostanie całe życie kaleką.

Nowa choroba we Włoszech. We Włoszech ukazała się nowa choroba, zwana nons. Zaczyna się chęcią snu ogarnia cały system nerwowy i kończy się zwykle śmiercią. Lekarze mają nadzieję, że z nastaniem cieplejszej pory roku, choroba zniknie.

Wiadomości telegraficzne.

Zdobycie Dźwińska.

Wilno, 9 stycznia. (PAT.) O zdobyciu Dźwińska otrzymujemy następujące szczegóły: Wojska nasze zdobyły miasto i twierdzę w brawurowym ataku po wspaniałym artyleryjskim i strategicznym przygotowaniu, łamiąc krwawo opór bolszewików, którzy przy pomocy ściągniętych posiłków chcieli jeszcze uratować sytuację. Do Dźwińska wkroczyły nasze wojska 3 stycznia po południu. Pierwsze wkroczyły do miasta oddziały dywizji i legionów. Miasto, które przed wojną posiadało pokaźną liczbę ludności, dzisiaj liczy za ledwie 6000 mieszkańców. Po wkroczeniu wojsk polskich w mieście zapanował spokój i porządek. Wśród ludności zapanował weselszy nastrój. Do Dźwińska przybył dowódca frontu litewsko-białoruskiego. Wojska nasze wzięły bogatą zdobycz, między innymi wielką ilość materiału kolejowego i kilka baterji. Wojska bolszewickie uciekają w panice, w zupełnym rozprężeniu, ścigane przez piechotę i pędzone ogniem naszej artylerji. Wojska lotewskie nawiązały łączność z naszą armją. Połączenie telefoniczne pomiędzy Rygą a Dźwińskiem zostało przywrócone.

Rokowania polsko-niemieckie w Paryżu.

Paryż, 9 stycznia. (PAT.) (Telegram Havasa) Spóźniony. Na konferencji delegatów polskich i niemieckich w Paryżu delegaci polscy stanęli na stanowisku, aby wszystkie dobra państwowe i koronne, ruchome i nieruchome, dalej pretensje i prawa na obszarach przypadających Polsce przeniesione zostały na Polskę. Delegaci niemieccy zaprotestowali przeciwko stanowisku odnosząc do dóbr ruchomych wskutek czego sprawa ta przekazana została do komisji reparacyjnej. Polskie wnioski dodatkowe, dotyczące przeniesienia zarządu cywilnego w przypadających Polsce obszarach i w sprawie prowizorycznego zarządu wykonywanego przez urzędników niemieckich, zostały przyjęte.

Powrót ks. kardynała Dalbora.

Poznań, 9 stycznia. (PAT.) W najbliższych dniach wraca tu z Rzymu kardynał Dalbon. W Poznaniu stanie kardynał 18 stycznia. Celem powitania kardynała powstał specjalny komitet.

Obchód zwycięstwa pod Dźwińskiem w Rydze. Ryga, 9 stycznia. (PAT.) Dnia 5 bm. odbył

się tu obchód zwycięstwa pod Dźwińskiem, Zalogą Ryska po defiladzie przed naczelnym dowódcą armii lotewskiej udała się przed dom misji polskiej, celem złożenia hołdu zaprzyjaźnionej armii polskiej i jej wodzowi Piłsudskiemu.

Projekt ministra skarbu.

Warszawa, 9 stycznia. (PAT.) Minister skarbu Grabski wniósł do sejmu projekt ustawy w sprawie ustanowienia marki polskiej jako środka płatniczego na całym obszarze Rzeczypospolitej polskiej. Projekt ten przewiduje następującą relację: 70 marek równe 100 koronom. Nagłość dotyczącego wniosku jednomyślnie przyjęto.

Zebrania towarzystw

odbędą się:

W Gdańsku: Prezesów i mężów zaufania w niedzielę, dnia 11 bm. o godz. 9 przed poł. Wchodzi w rachubę powiat Gdańskie Wyżyny. Proszę o liczne przybycie, bo będzie ustawa taryfy.

W. Jedwabski, sekr. oddz. rob. roln. i leśn. W Gdańsku: W niedzielę, 11 bm. o godz. 3 po poł. w lokalu „Abstinenzvereinshaus“ przy ul. Szerokiej 83 walne zebranie „Centralnego Związku Urzędników Pocztowych Polaków na Pomorze, Warmię i Mazury“. Liczny udział pożądan.

W Gdańsku: Związku urzędników kolejowych na Prusy Król. Warmię i Mazury w niedzielę, 11 bm. o godz. 6 po poł. w lokalu p. Kubickiego, Am brausenden Wasser nr. 5.

W Gdańsku: Tow. św. Zyty w niedzielę, 11 bm. o godz. 5 po poł. w domu abstynentów przy ul. Szerokiej 83.

W Gdańsku: Tow. polskich urzędników sądowych i więziennych w poniedziałek, 12 bm. o godz. 6½ wiecz. na sali p. Hewelta. Paradiesgasse 36. O liczny udział się uprasza.

Drukiem i nakładem „Gazety Gdańskiej“ Jan Kwikowski w Gdańsku. Redaktor odpowiedzialny Henryk Wiczorkiewicz w Gdańsku.

Abgabe von Lebensmitteln

Am Sonnabend, den 10. Januar und im Laufe der nächsten Woche kommen folgende Lebensmittel zur Ausgabe:

- Am Sonnabend, den 10. Januar:
 - Auf Reichsfleischkarte Abschnitt C 200 Gramm frisches Fleisch und Wurst (Kinderkarten die Hälfte).
 - Auf Einfuhrzusatzmarke K unter gleichzeitiger Vorlegung der Reichsfleischkarte oder des Stammes derselben 125 Gramm amerikanisches Schweinefleisch (Kinder erhalten die volle Menge) zum Preise von 5,80 M für ein Pfund.

Die Fleischer der inneren Stadt (ausschliesslich der Markthalle) mit den Anfangsbuchstaben A bis einschliesslich H erhalten für die bei ihnen angemeldeten Kunden anstelle des amerikanischen Schweinefleisches 125 Gramm frisches Schweinefleisch (Kinder, die nur im Besitz der Kinderfleischkarte sind, erhalten die halbe Menge Schweinefleisch), zum Einheitspreise von 7,20 M für das Pfund.

- Von Montag, den 12. Januar:

Auf die Kartoffelkarte:
Marke 23 — 2 Pfund, und Marke 24 — 1 Pfd., zusammen also 3 Pfund Kartoffeln.

- Von Dienstag, den 13. Januar:

auf die Lebensmittelkarte:
a) 250 Gramm Sago zum Preise von 1,60 M für das Pfund, oder Haferflocken zum Preise von 1,60 M für das Pfund, oder Nudeln zum Preise von 1,18 M für das Pfund, je nach Vorrat: Marke 12 der Danziger Lebensmittelkarte für Erwachsene und Marke 34 der Lebensmittelkarte für Erwachsene in den Nachbargemeinden.
b) 125 Gramm Griess zum Preise von 92 Pfg. für das Pfund: Kinderkarte Marke 1K in Danzig und Marke 5K in den Nachbargemeinden.
c) 1 H-Packung Süsstoff: Marken 13 und 2K in Danzig und Marken 35 und 6K in den Nachbargemeinden.

- Von Mittwoch, den 14. Januar:
 - Auf die Lebensmittelkarte:
500 Gramm Marmelade zum Preise von 1,50 M für Ausstichware und 1,60 M für Dosenware: Marken 14 und 3K in Danzig und Marken 36 und 7K in den Nachbargemeinden.
b) auf die Speisefettkarte:
125 Gramm Auslandsmargarine zum Preise von 8,60 M für das Pfund auf die Marke 4. Verfallene Marken der Speisefettkarte dürfen nicht beliefert werden.

Die Butterhändler erhalten die Bezugsscheine hierfür am Dienstag, den 13. Januar, in der Zeit von 8½ bis 12 ein halb Uhr in der Molkereiabteilung.

Die Marmelade wird von den Zucker raffinerie, Neufahrwasser, den Händlern innerhalb des Stadtbezirks frei Haus angeliefert, falls es nicht schon geschehen ist. Die Händler aus Heubude und St. Albrecht und den ländlichen Nachbargemeinden müssen sich jedoch die Marmelade von S. Anker, Hopfengasse, abholen und ihre Marken ebenfalls einreichen, während die Marken der anderen Händler nach wie vor bei ihren Grossisten abzuliefern sind.

Die für Mühlenfabrikate eingenommenen Marken haben die Kolonialwarenhändler ihren Grosshändlern einzureichen, die sie der Verteilungsstelle weiterzugeben haben. Die übrigen vereinnahmten Marken sind den zuständigen Verteilungsstellen unverzüglich einzureichen.

Danzig, den 8. Januar 1920.

(119)

Der Magistrat.

Arbeitsamt der Stadt Danzig.

Unsere Vermittlungsstelle für Gastwirtsangestellte — Elisabethwall 2, — Tel. Nr. 675, 3642, 1744 — ist von 8—1 Uhr vormittags und 3—6 Uhr nachmittags sowie Sonntags von 9—12 Uhr

geöffnet und vermittelt:

Geschäftsführer, Oberkellner, Kellner, auch mit Sprachkenntnissen, Aushilfen, Büffetiers für Hotels, Caffees, Restaurants, Säle und Gartenwirtschaften.

Küchenchefs, Köche, Mamsells für kalte und warme Küche sowie sämtliches Küchenpersonal, Büffetfräuleins, Zimmermädchen, Hotelpartiers, Hoteldiener

vollständig kostenlos.

(120)

Danzig, den 7. Januar 1920.

Der Magistrat.

Nachdem der Herr Landrat in Putzig Höchstpreise für frische Breitlinge festgesetzt hat, wird auf Grund der §§ 1, 5 des Gesetzes über die Höchstpreise in Verbindung mit der Ausführungsanweisung des Ministers für Handel und Gewerbe vom 4. 8. 1914 (Ministerialblatt S. 144) folgendes angeordnet:

- I. Höchstpreise für frische Breitlinge betragen:

1. Fischerpreis M 100.— für den Ctr.
2. Kleinhandelspreis 125.— M für den Ctr. 1,25 M für das Pfund.

II. Danziger Händler oder Industrielle, die in Hela zum Zwecke der Weiterveräußerung oder gewerblichen Verarbeitung Breitlinge aufkaufen, sind verpflichtet, einen vom Magistrat bestimmten Anteil in frischem Zustand auf dem Fischmarkt oder sonstigen offenen Verkaufsstellen an Verbraucher abzugeben. Soweit den Händlern oder Industriellen keine anderweitige Verfügung des Magistrats zugeht, sind 25 Prozent in frischem Zustand zu verkaufen.

III. Uebertretungen werden nach den angezogenen Bestimmungen sowie der neuen Verordnung über die Wuchergerichte bestraft. Die Verordnung tritt mit der Verkündung in Kraft.

Danzig, den 8. Januar 1920.

(121)

Der Magistrat.

Betrifft erhöhte Umsatzsteuer für vom Magistrat ausgegebene rationierte der Zwangswirtschaft unterliegenden Lebensmittel.

Mit Rücksicht darauf, dass es noch unbestimmt erscheint, ob für rationierte, von der Stadt Danzig an die Bevölkerung abgegebene Lebensmittel die neue Umsatzsteuer in vollem Umfange erhoben werden wird, soll bei den Handelszuschlägen eine durch die erhöhte Umsatzsteuer bedingte Erhöhung nicht eintreten.

Sollte sich später herausstellen, dass die Handeltreibenden, seien es Gross- oder Klein- Händler, trotzdem zu der erhöhten Umsatzsteuer mit Wirkung vom 1. Januar 1920 herangezogen werden, so wird der Magistrat die durch die erhöhte Umsatzsteuer im Vergleich zur bisherigen bedingte Differenz für die von ihm als rationierte Lebensmittel ausgegebenen Mengen bis auf Widerruf selbst übernehmen. Die Uebernahme der Steuerzuschläge seitens des Magistrats bezieht sich, was besonders hervorgehoben wird, lediglich auf rationierte, der Zwangswirtschaft unterliegende Lebensmittel, welche durch den Magistrat zur Verteilung gelangen. Sie bezieht sich dagegen nicht auf andere Lebensmittel, die ohne Mitwirkung des Magistrats an die Bevölkerung abgegeben werden.

Die vorgeschriebenen Preise bleiben daher für die von uns genannten ausgegebenen Lebensmittel bis auf weiteres bestehen; ein Zuschlag seitens der Gross- oder Klein- Händler mit Rücksicht auf die erhöhte Umsatzsteuer ist deshalb unzulässig. Diese Erklärung gilt nur, soweit sie nicht allgemein widerrufen oder die Uebernahme der Steuerdifferenz im Einzelfalle ausdrücklich ausgeschlossen wird.

Danzig, den 8. Januar 1920.

(118)

Der Magistrat.

Teatr-Passage

Najwytworniejszy teatr obrazów świetlnych.
Rynek węglowy 14/16. Tel. nr. 1541.
Dyrektor: Willy Kuschel.

Od płatku 9—12 stycznia 1920

Hedda Vernon, Reinhold Schünkel
w wielkiej sztuce filmowej
„Jaana trucizna!“
6 porywających aktów według modnego romansu Paula Langenscheidta.

Teodor Leos
znany z tutejszego teatru miejskiego w
Umarli wracają znowu!
sztuka sensacyjna w 5 aktach.

Od wtorku, 13 stycznia rb.: **OBEBISTA OBEENOŚĆ**
Estery Carey w filmie obrazymim:
KRZYK SUMIENIA! 139

Pracownia na miarę

pod gwarancją
dobrego i solidnego
porządku
wykonania.

Eugen Hasse - Gdańsk,

Rynek Węglowy 14/16. Telefon 1884.
(Kohlemarkt) Narożnik Passage.
2860

Ubrania dla panów i chłopców. Ubiory myśliwskie i sportowe.
Skład materiałów niemieckich, angielskich i francuskich.

Wszelkie skóry

kupuje, garbuje i zamienia surowe skóry na wygarbowane.
Pocztówka wystarczy. 80

Carl Dantziger, Ollwa,
Schlossgarten nr. 9. Telefon 85.

Silne pożywienie

Ja siebie i moją rodzinę karmię przez
Sanosil.

znany środek przy rozstrojeniu nerwów, wzmacniający i pożywny, oszczędzający przez lekarscy i polecany przy niedożywieniu, braku krwi, chorobach nerwowych, celem wzmożenia siły i ogólnego stanu zdrowia. Z powodu dobrego smaku i skuteczności, używany jest przez dzieci i starsi.

Sanosil nabyć można w aptekach i drogeriach. Oryginalna opakowanie 6 mk. Prospekty darmo. Gdzie nie można otrzymać, zamówić wprost u firmy

Piehl u. Tinney, fabryka Sanosil,
Berlin O Spandauerstr. 17.
Generalni zastępcy: Kosłowski i Sp., Wrzeszcz, ul. Kolejowa 15.

Julian Król

Gdańsk - Wrzeszcz,
Głęboka droga nr. 4,

Polska fabryka tabaki.

Polecam (1423)
„Logjonkę“
tabakę do fajki.

Mam zawsze na składzie 2551

wielkie zapasy

skór wierzchnich, na podszewy i dla ślodarzy,
oraz praktycznych skór, cholew, przyborów dla szewców, kremów na trzewiki, tuszycy do szór i t. d.

Ernst Kopp, skład skór i flaków,
Sopot,
ulica Moraka nr. 9 (Seestr)

Przepisy, dotyczące wyborów

do Sejmu warszawskiego na Pomorzu.

Słowo przedwstępne.

A. Wybory odbędą się w niedzielę dnia 2 maja 1920 r.

B. Poleca się zachowanie niniejszego dodatku; z powodów bowiem technicznych, nie jest możliwe wydanie i rozesłanie tych przepisów w osobnej broszurze.

C. Przepisy poniższe zestawilem na podstawie:

1. warszawskiej ordynacji wyborczej z 28 listopada 1918 (zbiór praw nr. 18 z 6 grudnia),
2. zmian tejże ordynacji z 26 grudnia 1918 (zbiór praw nr. 21 z 26 grudnia 1918) i 8. lutego 1919 r. (zbiór praw nr. 14 z 8 lutego 1919),
3. ustawy o karach za przeciwdziałanie wyborom z 8 stycznia 1919 r. (zbiór nr. 5 z 13. stycznia 1919 r.),
4. ustawy co do wyborów z dalszych części był. zab. prusk. z dn. 1 sierpnia 1919 r. (zbiór praw nr. 65 z 14 sierpnia 1919 r.),
5. instrukcji z 1 marca 1920 r.,
6. dekretu Rady Ministrów z 12. marca 1920,
7. traktatu wersalskiego, zawartego przez mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone z Niemcami,
8. traktatu wersalskiego, zawartego przez główne mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone z Polską.

Przytaczając w przepisach poniższych te podstawowe rozporządzenia, używam następujących skrótów:

- do 1. — „ord.”
- do 2. — „zm 1” lub „zm. 2”
- do 3. — „ustawa 1”
- do 4. — „ustawa 2”
- do 5. — „instr.”
- do 6. — „dekret”
- do 7. — „traktat 1”
- do 8. — „traktat 2”.

D. Dniem zarządzenia wyborów jest dzień 12 marca 1920 r.; tego dnia bowiem ogłoszono wybory w dzienniku praw państwa (art. 15 ord.).

E. Pod Sądem Najwyższym rozumie się Sąd Najwyższy w Warszawie.

F. Treść poniższych przepisów jest następująca:

1. Okręgi wyborcze, podział posłów na poszczególne okręgi i siedziby Głównych Komisji Wyborczych — zob. pod liczbą 1,
2. organa wyborcze — zob. pod liczb. 2—7,
3. ogłoszenie co do wyborów, co do komisji wyborczych itd. — zob. pod liczbą 8,
4. czynne prawo wyborcze — zob. pod liczbami 9—14,
5. bierne prawo wyborcze — zob. pod liczbami 15—18,
6. spisy wyborców — zob. pod liczb. 19—27,
7. reklamacje — zob. pod liczbami 28—32,
8. zgłaszanie kandydatów poselskich — zob. pod liczbami 33—43,
9. głosowanie:
 - a) czas głosowania i przerwy w głosowaniu — zob. pod liczbą 44,
 - b) prawo przebywania w lokalu głosowania — zob. pod liczbami 45, 46,
 - c) spokój podczas głosowania — zob. pod liczbami 47—49,
 - d) sposób głosowania — zob. pod liczbami 50—54,
 - e) przepisy ogólne — zob. pod liczb. 55,
10. stwierdzenie wyniku głosowania w obwodzie głosowania, a więc stwierdzenie tego wyniku przez miejscową Komisję wyborczą — zob. pod liczbami 56—62,
11. stwierdzenie wyniku głosowania w całym okręgu wyborczym — zob. pod liczbami 63—68,
12. sprawdzenie ważności mandatów poselskich — zob. pod liczbami 69—71,

13. przepisy karne — zob. pod liczbą 72,
14. wzór protokołu z głosowania przed miejscową Komisją wyborczą — zob. liczbę 73,
15. kalendarzyk wyborczy — zob. pod liczbą 74.

Grudziądz (Hotel: Dwór Królewski),
dnia 13-go marca 1920.

Wacław Wyczyński,
zastępca generalnego komisarza wyborczego na Pomorze.

Okręgi wyborcze i podział posłów na poszczególne okręgi i siedziby głównych komisji wyborczych.

1. Pomorze podzielono na dwa okręgi wyborcze (ustawa 2. art. 2. i dekret); okręgi te obejmują poniżej podane powiaty, o ile one leżą w granicach Polski:
 - a) pierwszy okręg obejmuje powiaty: pucki, wejherowski, gdański (wyżyny), kartuski, kościerski, tczewski, kwidziński, starogardzki, chojnicki, człuchowski i złotowski z 9 (dziewięciu) mandatami i siedzibą głównej Komisji wyborczej w Kościerzynie,
 - b) drugi okręg obejmuje powiaty: tucholski, świecki, chełmiński, toruński (miejski i wiejski), wąbrzeski, grudziądzki (miejski i wiejski), lubawski, brodnicki i nidborski z 11 (jedenastu) mandatami i siedzibą głównej komisji wyborczej w Grudziądzu.

Organa wyborcze.

2. Minister spraw wewnętrznych (ord. art. 18) kontroluje normalne powstanie i funkcjonowanie wszelkich komisji i udziela im instrukcji i komentarzy. Od postanowienia ministra przysługuje komisjom prawo odwołania się do sądu najwyższego (ord. art. 18).
3. Generalny komisarz wyborczy wzgl. jego zastępca, mianowany przez Radę ministrów (art. 6. ustawy 2.), wykonuje bezpośrednią kontrolę nad komisarzami wyborczymi (ord. art. 18)
4. Komisarz wyborczy, mianowany dla każdego okręgu wyborczego przez ministra spraw wewnętrznych, ma nadzór nad czynnościami wszelkich komisji swego okręgu (ord. art. 18), udziela informacji, wyjaśnia wątpliwości, dopilnowuje terminów, ma prawo przybywania na posiedzenia głównej komisji wyborczej i miejscowych komisji wyborczych i podaje przez pisma do wiadomości publicznej miejsce i godziny swego urzędowania (instr. do art. 18).
5. Na każdy okręg wyborczy mianuje Rada ministrów na wniosek zastępcy generalnego komisarza wyborczego (ord. art. 15 i ustawa art. 3):
 - a) Główną komisję wyborczą, składającą się z pięciu członków,
 - b) jej przewodniczącego i tegoż zastępcę. Zakres działalności Głównej komisji wyborczej podano poniżej pod liczbami 8, 31, 32, 42 i 43.
6. Miejscowe komisje wyborcze tworzy się na każdy obwód głosowania i składają się one:
 - z przewodniczącego,
 - z jego zastępcy i
 - z trzech członków.Wszystkich pięciu powołuje Główna komisja wyborcza (ord. art. 25). Zakres działalności miejscowych komisji wyborczych podano poniżej pod liczbami 19—24, 26, 27, 30, 31, 44—46, 50 i 53—63.
7. Wspólne przepisy, dotyczące głównych i miejscowych komisji wyborczych.
 - a) Do powzięcia uchwał wystarcza obecność trzech członków komisji (ord. art. 26).
 - b) Uchwały zapadają zwykłą większością głosów obecnych członków; w razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący (ord. art. 26 ustęp 2).

e) jeden z członków komisji prowadzi protokół (ord. art. 27); każdorazowy protokół winni podpisać natychmiast członkowie komisji, obecni na zebraniu (ord. art. 27);

d) kandydatom na posłów nie wolno brać udziału w pracach komisji (ord. art. 28)

e) osoby, powołane na członków komisji wyborczych a uchylające się po przyjęciu wyboru od spełnienia swoich obowiązków bez usprawiedliwionej przyczyny, podpadają grzywnie do stu marek; skazanie po raz trzeci powoduje wykreślenie z listy członków komisji (ord. art. 29). Kary te nakłada Komisja główna (ord. art. 29);

f) członkowie komisji otrzymują dyety, (ord. art. 30) i to:

- aa) członkowie miejscowi 10 marek dziennie,
- bb) członkowie zamiejscowi 15 marek dziennie i oprócz tego zwrot kosztów podróży; dyety płaci się tylko za dni rzeczywistej pracy w komisjach; odnośne rachunki sprawdzają i przesyłają przewodniczący Głównych komisji wyborczych zastępcy generalnego komisarza wyborczego w Grudziądzu (instr. do art. 30).

8. Główna komisja wyborcza ogłasza w swoim okręgu wyborczym (tj. przez pisma lub afisze albo przez pisma i afisze) najpóźniej 20 dni po zarządzeniu wyborów (a więc najpóźniej 1-go kwietnia 1920 r.) (ord. art. 16):

- a) dzień wyborów, godziny głosowania i liczbę posłów, którzy mają być wybrani,
- b) miejsce, czas, sposób i ostatni termin zgłaszania kandydatur poselskich,
- c) swój skład, swój lokal urzędowy i godziny swego urzędowania,
- d) podział poszczególnych wsi, obszarów dworskich i miast na obwody głosowania; przytem dozwala się na łączenie dwóch lub więcej miejscowości w jeden obwód głosowania; liczba mieszkańców żadnego obwodu głosowania nie ma przekraczać 3000 (trzech tysięcy) (instr. do art. 13),
- e) skład, lokal urzędowy i godziny urzędowania poszczególnych miejscowych komisji wyborczych.

Czynne prawo wyborcze.

9. Wyborcą jest każda osoba bez różnicy płeć (a więc nie tylko mężczyźni lecz także niewiasty), która:

- a) do dnia ogłoszenia wyborów (a więc do 11 marca 1920 włącznie) ukończyła 21 lat i oprócz tego
- b) jest obywatelem Państwa Polskiego (co do ostatniego zobacz 10); pod obywatelstwem rozumie się przynależność państwową.

10. Obywatelami Państwa Polskiego są:

- a) osoby narodowości polskiej — bez względu na to, gdzie się rodziły i bez względu na to, kiedy się sprowadziły do Polski;
- b) mężatki, z domu narodowości niepolskiej, których mąż jest narodowości polskiej — bez względu na to, gdzie się rodziły;
- c) wdowy i rozwódki, z domu narodowości niepolskiej, których ostatni mąż był narodowości polskiej — bez względu na to, gdzie się rodziły;
- d) niepolacy, których rodzice w czasie ich urodzenia mieli stałe miejsce zamieszkania na terytorjach, przyznanych Polsce — bez względu na to, gdzie zamieszkują (traktat 2 art. 4);
- e) wszystkie inne osoby narodowości niepolskiej tylko wtenczas (traktat 1 art. 91 i traktat 2 art. 3), jeśli:

aa) sprowadzili się na terytorjum bylej dzielnicy pruskiej przed 2 stycznia 1908 (tysiąc dziewięćsetósmego) roku i oprócz tego
bb) mają stale miejsce zamieszkania na temże terytorjum.

11. Żadnemu obywatelowi Państwa Polskiego nie wolno być równocześnie obywatelem innego państwa; z tego wynika, że żadnej osoby, będącej obywatelem jakiegoś państwa po za Polską, nie wolno uważać za obywatela Państwa Polskiego i że w następstwie tego osobom takim nie przysługuje prawo głosowania i nie wolno ich umieszczać w spisie wyborców.

12. Ze względu na przepisy, podane pod liczbą 10, a dotyczące obywatelstwa polskiego, należy przy spisywaniu wyborców żądać we wszystkich przypadkach wątpliwych przedłożenia piśmiennych dowodów na to, że odnośna osoba jest obywatelem polskim.

13. Czynne prawo wyborcze nie przysługuje:
a) osobom, które w wyborach do Sejmu ustawodawczego brały już udział w innych okręgach wyborczych (instr. do art. 3);

b) wojskowym wszystkich stopni (ord. art. 4) i

c) osobom, pozbawionym sądownie praw obywatelskich (ord. art. 5); pozbawienia praw obywatelskich nie uwzględnia się (instr. do art. 5);

aa) jeśli zawyrokowały na nie sądy wojskowe niemieckie,

bb) jeśli karę tę wymierzono za przestępstwa polityczne.

14. Wyborcy wolno głosować:

a) tylko osobiście (ord. art. 8),

b) tylko w jednym okręgu głosowania (ord. art. 3),

c) tylko w tym okręgu głosowania, w którym mieszkał dzień przed zarządzeniem wyborów (a więc 11-go marca 1920 r.) (ord. art. 2); jeśli się zatem ktoś przeprowadził po 11 marca 1920 r. do innego obwodu głosowania, to głosuje tam, gdzie mieszkał 11-go marca 1920 r.

Bierne prawo wyborcze (wybieralność).

15. Wybieralni są wszyscy obywatele (wszystkie obywatelki) państwa polskiego, posiadający czynne prawo wyborcze (zob. 9. 10. 12 i 13), niezależnie od miejsca zamieszkania z tą odmianą, że wojskowi są wybieralni (ord. art. 7).

16. Nie mogą być wybrani:

a) urzędnicy państwowi władz administracyjnych, skarbowych i sądowych w tych okręgach wyborczych, na które rozciąga się ich działalność służbowa (ord. art. 8, ustęp 1);

b) komisarze wyborczy i członkowie komisji wyborczych w okręgach ich urzędowania (instr. do art. 8).

Przepis pod a) nie dotyczy urzędników władz centralnych i wojskowych, należących do władz centralnych (ord. art. 8 ustęp 2).

17. O prawie wybieralności (tj. o tem, czy ktoś może być na posła wybranym), nie rozstrzygają ani komisje wyborcze ani komisarze, lecz Sejm wzgl. Sąd najwyższy (instr. do art. 7).

18. Płatni urzędnicy państwowi oraz wojskowi zostają, o ile wogóle są wybieralnymi, z chwilą wyboru zwolnieni ze swych czynności służbowych na czas trwania mandatu i nie otrzymują za ten czas poborów, związanych z ich urzędem (ord. art. 9, ustęp 1). Przepis ten nie dotyczy ministrów, podsekretarzy stanu i profesorów wyższych uczelni (ord. art. 9 ustęp 2).

Spisy wyborców.

19. W 20 dniach od zarządzenia wyborów (a więc najpóźniej 1. kwietnia rb.) soltysi wzgl. naczelnicy obszarów dworskich wzgl. magistraty:

a) sporządzają spis tych obywateli, który podług przepisów, podanych powyżej pod liczbami 9, 10, 11 i 13 są uprawnieni do głosowania i zarazem dnia 11. marca 1920 zamieszkiwali w odnośnej miejscowości (ord. art. 31); osób z jakiegokolwiek bądź powodu (np. z powodu nieposiadania obywatelstwa polskiego lub z powodu utraty praw obywatelskich) nieposiadających prawa głosowania, nie umieszcza się

w tym spisie (instr. do art. 31);

b) przesyła spis powyższy miejscowej komisji wyborczej (ord. art. 32).

20. Tam, gdzie soltysi, naczelnicy obszarów dworskich lub magistraty nie zajmą się sporządzaniem spisu wyborców, mogą to wykonać miejscowe komisje wyborcze bądź to same, bądź to przez osoby trzecie.

Pozatem wolno w takich przypadkach innym osobom dokonać tej pracy.

21. W celu łatwiejszego wyszukania wyborców przy głosowaniu ma się spis wyborców ustawić w porządku alfabetycznym: dzieje się to w ten sposób, że dla każdej litery alfabetu lub dla kilka liter razem pozostawia się odpowiednio wielkie próżne miejsce i następnie wpisuje się w próżne miejsce nazwiska wyborców, zaczynające się od odnośnej litery.

W miejscowościach, w których tworzy się obwody głosowania podług ulic, wolno spisywać wyborców nie w alfabetycznym porządku lecz wedle ulic i numeru domów; jeżeli zachodzą zabudowania, mieszczące pokaźną ilość wyborców, wtenczas poleca się wyborców, mieszkających w takim zabudowaniu, spisać w porządku alfabetycznym.

22. Spis wyborców winien być podpisany przez sporządzającego go.

23. Oprócz spisu, podanego pod liczbą 19, należy wygotować spis tych mieszkańców, którzy z powodu utraty praw obywatelskich nie mają prawa głosowania (ord. art. 31).

24. Spisy wyborców, sporządzone w języku niemieckim, są ważne.

25. Koszty, sporządzenia spisów wyborców ponosi odnośne miasto wzgl. odnośna wieś wzgl. odnośny obszar dworski (instr. do art. 87).

26. W czasie do 25. dnia od zarządzenia wyborów włącznie (a więc najpóźniej 6. kwietnia 1920), Miejscowa Komisja Wyborcza (ord. art. 33, 34, 35, ustęp 1):

a) bada spisy, mając przytem prawo tak zażądania materiałów, na których podstawie sporządzono spisy jakoteż wszelkich innych wyjaśnień,

b) ustala spisy wyborców,

c) wygotowuje drugi ich egzemplarz,

d) zawierzytelnia swemi podpisami zgodność obu egzemplarzy (instr. do art. 35),

e) przesyła jeden egzemplarz spisu Głównej Komisji Wyborczej.

27. Równocześnie z przesyłką, podaną pod liczbą 26 e, wyklada miejscowa komisja wyborcza zatrzymane u siebie egzemplarze spisów wyborczych w swoim lokalu urzędowym przez dni pięć po 8 godzin dziennie, (a więc w czasie od 7-go do 11-go kwietnia włącznie) do przeglądania (ord. art. 35 ustęp 2).

O prawie i możliwości przeglądania spisu wyborców należałoby powiadomić wyborców przez pisma lub afisze.

O reklamacjach.

28. Spisy wyborców wolno zmienić tylko w skutek reklamacji.

29. Każdemu obywatelowi przysługuje prawo wnoszenia reklamacji przeciwko spisowi wyborców tak o wykreślenie jako też o wpisanie w niego siebie lub kogokolwiek bądź (ord. art. 36).

Reklamacje należy poprzeć dowodami (ord. art. 36) i wnosi się je do Miejscowej Komisji Wyborczej piśmiennie lub ustnie do protokołu (ord. art. 37).

Reklamacje uważa się za poufne (ord. art. 37).

Bezimiennych reklamacji nie uwzględnia się (ord. art. 37).

30. Miejscowa Komisja wyborcza:

a) zawiadamia nazajutrz po otrzymaniu reklamacji piśmiennie osoby, których wykreślenia zażądano; w zawiadomieniu należy zaznaczyć, że osoby, których wykreślenia zażądano, mogą w przeciągu trzech dni od dnia wręczenia zawiadomienia wnieść obronę (przeciwreklamację) na ręce Miejscowej Komisji Wyborczej (ord. art. 39),

b) rozstrzyga o reklamacjach w przeciągu trzech dni (ord. art. 40) i

c) donosi o swej uchwale w tym samym czasie tak osobie, która założyła reklamację, jako też osobie, której reklamacja dotyczy,

31. Od postanowień Miejscowej Komisji Wyborczej wolno się odwołać do Głównej Komisji Wyborczej i to w przeciągu 48 godzin od doręczenia uchwały. Odwołanie wnosi się do Miejscowej Komisji Wyborczej piśmiennie lub do protokołu (ord. art. 40). Następnie przesyła Miejscowa Komisja Wyborcza wszystkie odnośne papiery Głównej Komisji Wyborczej.

32. W razie odwołania, wzmiankowanego pod liczbą 31, Główna Komisja Wyborcza (ord. art. 41):

a) bada spisy, protesty, reklamacje i przeciwreklamacje,

b) ustala spisy wyborców i

c) podpisuje i przesyła je najpóźniej 39. dnia po zarządzeniu wyborów (a więc najpóźniej 20. kwietnia 1920) odnośnej Miejscowej Komisji Wyborczej. Następnie uzgadnia Miejscowa Komisja Wyborcza drugi egzemplarz spisu wyborców z egzemplarzem, nadesłanym jej przez Główną Komisję Wyborczą. Główna Komisja Wyborczej wolno tylko na podstawie reklamacji zmienić spis wyborców, zatwierdzony przez Miejscową Komisję Wyborczą (instr. do art. 35).

Przeciw orzeczeniom Głównej Komisji Wyborczej wolno się zwrócić do Sądu Najwyższego tylko z powodu przekroczenia prawa (ord. art. 42).

Zgłaszanie kandydatur poselskich.

33. Kandydatury poselskie należy zgłaszać do przewodniczącego Głównej Komisji Wyborczej, najpóźniej 34 (trzydziestego czwartego dnia od zarządzenia wyborów, (a więc najpóźniej 15. kwietnia 1920 r.) (ord. art. 43 i instr. do art. 43).

34. W zgłoszeniu należy:

a) wymienić kandydatów w porządku następstwa, w jakim w danym razie wybrani mają wchodzić do Sejmu (ord. art. 48),

b) podać imię, nazwisko, zawód, wiek i miejsce zamieszkania każdego kandydata (ord. art. 49).

35. Jedna i ta sama osoba może być kandydatem w kilku okręgach wyborczych (ord. art. 50).

36. Ilość kandydatów, zgłoszonych przez jedną grupę wyborców, może być większa od ogólnej ilości mandatów danego okręgu (instr. do art. 48); poleca się nawet podawać większą ilość kandydatów; w przeciwnym bowiem razie mogłoby się zdarzyć, że odnośna grupa pozostałaby bez swego przedstawiciela w Sejmie, gdyby osobistości, wymienione na jej liście nie mogły lub nie chciały być posłami.

37. Każde zgłoszenie winno być podpisane łącznie (tj. na jednym wspólnym piśmie) lub na poszczególnych deklaracjach conajmniej przez pięćdziesięciu wyborców, zamieszkałych w okręgu wyborczym (ord. art. 44).

38. W razie stwierdzenia przez Główną Komisję Wyborczą, iż z pośród osób, które podpisały zgłoszenia listy kandydatów, mniej niż pięćdziesiąt jest wciągniętych w spisy wyborców, wolno następnie przyjąć brakujące podpisy.

39. Zgłaszający listę kandydatów winni wskazać swego pełnomocnika, uprawnionego do składania w imieniu grupy oświadczeń jedynie w sprawie wad zgłoszenia (ord. art. 46). Pełnomocnikowi nie wolno ani cofnąć listy kandydatów ani czynić żadnych zmian; to wszystko mogą tylko czynić wyborcy, podpisani na zgłoszeniu (instr. do art. 46).

40. Stwierdzenie nieważności poszczególnych kandydatur nie unieważnia listy (instr. do art. 52).

41. Grupy wyborców, które zgłosiły listy kandydatów, mogą przez swoich pełnomocników, wyraźnie do tego w zgłoszeniu uprawnionych, oświadczyć najpóźniej 37 dnia od zarządzenia wyborów (a więc najpóźniej 18 kwietnia 1920 r.), że tworzą związek wyborczy (ord. art. 47 i instr. do art. 47); odnośne grupy wyborcze będą wtenczas miały wobec innych grup prawa jednej grupy, a zgłoszenia ich będą stanowiły jedno zgłoszenie (ord. art. 47).

42. Główna Komisja Wyborcza:

a) oznacza listy kandydatów numerami bieżącymi w kolejnym porządku ich zgłoszenia (ord. art. 45); przytem należy pominąć dziewiątkę w celu uniknięcia trudności w odróżnianiu jej od szóstki (instr. do art. 45),

- b) bada zgłoszenia i oświadczenia (ord. art. 51),
- c) zawiadamia o dostrzeżonych brakach i wadach właściwego pełnomocnika najpóźniej 38 dnia od zarządzenia wyborów (a więc najpóźniej 19 kwietnia 1920 r.) (ord. art. 51 i instr. do art. 51),
- d) wyznacza termin do usunięcia tych braków i wad; jeżeli braków lub wad nie usunie się w trzech dniach włącznie (a więc najpóźniej 22 kwietnia 1920), Główna Komisja Wyborcza stwierdza nieważność zgłoszenia w całości albo nieważność kandydatów, których dotyczą wady (ord. art. 52);
- e) ogłasza najpóźniej 23 kwietnia 1920 w pismach publicznych i na afiszach wyborczych listy kandydatów z podaniem bieżących numerów, w jakie się przy ich zgłoszeniu zaopatrzone (ord. art. 45 i 54 i instr. do art. 54); przy ogłoszeniu wolno wymienić proponujące stronnictwa lub ugrupowania, jeżeli je podano w zgłoszeniu; w ogłoszeniach należy podać imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania każdego z kandydatów (instr. do art. 45).

43. W razie zgłoszenia w terminie przepisany tylko jednej listy kandydatów, dalej w razie zgłoszenia więcej list z ogólną ilością kandydatów nie większą od ilości posłów, przypadającej na dany okręg, — nie odbywa się głosowanie, lecz Główna Komisja Wyborcza ogłasza bez wszystkiego, że wybranymi są kandydaci zgłoszeni. W tym przypadku nie potrzeba ogłoszenia listy kandydatów, przewidzianego powyżej pod liczbą 42.

Głosowanie.

44. Czas głosowania i przerwy w głosowaniu.

- a) Głosowanie rozpoczyna się o godz. 8 rano i trwa bez przerwy do godz. 10 wieczorem (ord. art. 55);
- b) Głosowania raz rozpoczętego nie wolno przerywać. Gdyby wskutek siły wyższej czynności wyborcze były wręcz uniemożliwione, Komisja Wyborcza może przedłużyć głosowanie o kilka godzin lub odroczyć do dnia następnego (ord. art. 57).
- c) W razie przerwania głosowania — winna Komisja Wyborcza opieczętować akta wyborcze i urnę wyborczą i przechować je pod osobistą odpowiedzialnością przewodniczącego (ord. art. 58).

Prawo przebywania w lokalu wyborczym.

45. Prawo przebywania w lokalu wyborczym podczas głosowania przysługuje (ord. art. 62):

- a) członkom Komisji Wyborczych,
- b) poszczególnym wyborcom tylko podczas oddawania głosu,
- c) przedstawicielom grup wyborczych, zgłoszonym przez pełnomocników z pośród miejscowych wyborców po jednym do każdej miejscowej komisji wyborczej; na żądanie pełnomocnika wystawia Główna Komisja Wyborcza przedstawicielom grup wyborczych legitymację, stwierdzającą ich prawo do reprezentowania swoich grup w lokalu wyborczym w dniu głosowania (instr. do art. 62).

46. Osoby, któreby zakłócały spokój albo agitowały, wolno przewodniczącemu usunąć z lokalu wyborczego; w razie zaś usiłowania ponownego wejścia, wolno przewodniczącemu skazać je na grzywnę do stu marek (ord. art. 61). Przedstawiciela grup wyborczych może Miejskowa Komisja Wyborcza w podobnych przypadkach wydalić z lokalu wyborczego dopiero po bezskuteczności poprzedniego upomnienia. Fakt wydalenia musi się zaznaczyć w protokole (ord. art. 63).

Spokój podczas głosowania.

47. W czasie głosowania nie wolno ani w lokalu wyborczym, ani w budynku, w którym się ten lokal znajduje, ani też na ulicy lub na placu przed wejściem do budynku w promieniu stu metrów, wygłaszać przemów do wyborców lub w jakikolwiek sposób agitować (ord. art. 64).

Ponieważ tak polecenie jako też rozdzielanie karteczek do głosowania jest rodzajem agitacji, przeto nie należy polecać lub rozdzielać kartek do głosowania ani w budynku, w którym znajduje się lo-

kal wyborczy ani w ośrodku stu metrów przed wejściem do tego budynku.

48. W razie, gdyby tłumne zgromadzenie się publiczności tamowało wyborcom dostęp do budynku lub do lokalu wyborczego, przewodniczący komisji poczyni potrzebne zarządzenia, by zapewnić wyborcom swobodny dostęp (ord. art. 65).

49. W celu wykonania zarządzeń przewodniczącego, oddana będzie do jego rozporządzenia straż w odpowiedniej sile (ord. art. 66).

Sposób głosowania.

50. Głosowanie odbywa się w sposób następujący:

Wyborca, wchodząc do lokalu wyborczego, udaje się do stołu, przy którym siedzi Miejskowa Komisja Wyborcza i wymienia swe nazwisko; po sprawdzeniu przez członka, prowadzącego protokół, czy nazwisko wyborcy znajduje się w spisie wyborców, otrzymuje wyborca kopertę do głosowania, wkłada w nią kartę i po zaklejeniu wręcza ją przewodniczącemu komisji; przewodniczący, sprawdzwszy stempel na kopercie, wrzuca ją do urny wyborczej; jednocześnie inny członek komisji notuje obok nazwiska wyborcy, że tenże głos swój już oddał, poczem wyborca oddala się z sali (ord. art. 70).

51. Chorem i kalekom, stawającym w lokalu wyborczym osobiście, wolno posługiwać się przy oddaniu głosu pomocą innych osób (instr. do art. 6).

52. Na kartach do głosowania podaje się tylko numer listy kandydatów, na którą się chce głosować.

53. Przewodniczący nie przyjmuje karty do głosowania, którąby wyborca pragnął oddać bez włożenia jej do koperty urzędowej; również nie przyjmuje się kopert, oznaczonych jakimkolwiek znakiem oprócz stempla urzędowego (ord. art. 72).

54. Przewodniczący Komisji Wyborczej może żądać od osoby głosującej dokumentów w celu ustalenia jej tożsamości; od dechwzji przewodniczącego można odwołać się do Miejskowej Komisji Wyborczej, która orzeka ostatecznie (ord. art. 68). W razie niejednomyslności orzeczenia, należy niejednomyslność wnieść do protokołu. Zarzuty co do tożsamości osoby wnoszą się ustnie lub piśmiennie, ale tylko dopóty, dopóki osoba, o którą chodzi, nie oddała głosu (ord. art. 68).

Przepisy ogólne.

a) Przed rozpoczęciem głosowania komisja i przedstawiciele grup wyborczych powinni się przekonać, czy urna jest próżna. Od tej chwili aż do skończenia głosowania, urny w żadnym razie nie wolno otwierać (ord. art. 67).

b) Od chwili rozpoczęcia głosowania aż do chwili zakończenia winno być w lokalu wyborczym obecnych bez przerwy co najmniej trzech członków Miejskowej Komisji Wyborczej (ord. art. 56).

c) W razie gdyby w dniu lub podczas głosowania okazało się, że komisja miejscowa nie może się zebrać w liczbie przynajmniej trzech, przewodniczący komisji miejscowej powoła dla jej uzupełnienia z pośród obecnych osób dwóch wyborców (najmłodszego i najstarszego), umiających czytać i pisać. To należy zaznaczyć w protokole (instr. do art. 56).

d) Przewodniczącemu komisji i członkowi komisji, wybranemu do pisania protokołu, nie wolno równocześnie oddalić się z lokalu wyborczego (ord. art. 56 ustęp 2).

e) Z uderzeniem godziny dziesiątej wieczorem przewodniczący nakazuje zamknięcie lokalu wyborczego. Odtąd mogą głosować tylko wyborcy, którzy jeszcze przed uderzeniem godziny dziesiątej znajdowali się w lokalu wyborczym (ord. art. 73).

f) Po ukończeniu głosowania ogłasza przewodniczący, że głosowanie jest ukończone — miesza koperty, złożone do urny wyborczej i liczy je, nie otwierając ich.

Jednocześnie ustala się na podstawie notatek na spisie wyborców ilość osób, które głosowały.

Gdyby liczba ta mimo kilkakrotnego liczenia różniła się od liczby kopert, wyjętych z urny, należy to w protokole zaznaczyć, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę niezgodności (ord. art. 74).

g) Protokół głosowania winno się spisać podług wzoru, podanego pod liczbą 73 (ord. art. 59).

Stwierdzenie wyniku głosowania w obwodzie głosowania a więc stwierdzenie tego wyniku przez Miejskową Komisję Wyborczą.

56. Natychmiast po ukończeniu głosowania przystępuje komisja do obliczenia głosów, oddanych na poszczególne listy kandydatów (ord. art. 75).

57. Nieważne są (ord. art. 76):

- a) karty do głosowania, włożone do kopert, niezaopatrzone w stempel Główniej Komisji Wyborczej (instr. do art. 70); koperty te dostarczy Główna Komisja Wyborcza Miejskowym Komisjom Wyborczym (instr. do art. 70).
- b) karty do głosowania, włożone do kopert, oznaczonych w sposób, odróżniający je od innych kopert,

c) karty do głosowania, nie wykazujące żadnego numeru listy kandydatów,

d) karty do głosowania, zawierające oprócz jednego numeru listy kandydatów jeszcze inne dodatki, np. kilka rozmaitych numerów list kandydatów — nazwisko lub nazwiska kandydatów — nazwiska wyborcy lub inne nazwiska — jakiegokolwiekby inne dodatki itp. (instr. do art. 69),

e) karty do głosowania, któreby w większej ilości znajdowały się w jednej i tej samej kopercie; także wtenczas, gdyby wszystkie karty brzmiały na jedną i tę samą listę kandydatów (instr. do art. 76).

58. Numery na kartach głosowania mogą być drukowane, hektografowane, pisane ołówkiem, piórem lub na maszynie — dalej wolno numery wypisać cyframi arabskimi lub rzymskimi albo literami (instr. do art. 69).

Dodatki, umieszczone przy numerze listy jak „No“ — „Numer“ — „lista No“ — „głosuję na listę“ itp. — nie unieważniają karty (instr. do nr. 69).

59. O nieważności kart stanowi Miejskowa Komisja Wyborcza. Tę nieważność sprawdza Główna Komisja Wyborcza; orzeczenie Główniej Komisji Wyborczej podlega w razie wniesienia protestu przeciw wyborowi posłów rozpatrzeniu przez Sąd Najwyższy (ord. art. 77).

60. Karty do głosowania, unieważnione przez Miejskową Komisję Wyborczą, należy oznaczyć numerami bieżącymi, włożyć w należące do nich koperty i wraz z kopertami dołączyć do protokołu (ord. art. 78 instr. do art. 78).

Kart do głosowania, uznanych za ważne, nie potrzeba wkładać w koperty (instr. do art. 78).

61. Protokół winni podpisać wszyscy członkowie Miejskowej Komisji Wyborczej, jakoteż przedstawiciele poszczególnych grup wyborców, o ile byli obecni przy zakończeniu głosowania.

Każdy członek komisji, uważający protokół za niezgodny z rzeczywistością, ma prawo podyktowania swego oświadczenia do protokołu lub załączenia tego oświadczenia (ord. art. 79).

62. Protokół z załącznikami, a dalej

a) z unieważnionymi kartami do głosowania, włożonymi stosownie do przepisu pod liczbą 60 w odrębne koperty,

b) z ważnymi kartami do głosowania, wyjętymi z kopert,

c) z kopertami, odnoszącymi się do ważnych kart do głosowania

należy po starannem zapieczętowaniu i ostemplowaniu przesłać Główniej Komisji Wyborczej (ord. art. 79 i instr. do art. 79).

Stwierdzenie wyniku głosowania w całym okręgu wyborczym.

63. Odrębne posiedzenie Główniej Komisji Wyborczej odbywa się najpóźniej trzeciego dnia po głosowaniu (a więc najpóźniej 5 maja 1920 r.) (ord. art. 80).

64. O miejscu i czasie tego posiedzenia zawiadamia przewodniczący Komisji względnie

Jego zastępca przynajmniej 24 godzin przedtem tak członków komisji, jako też pełnomocników grup wyborczych (ord. art. 80).

65. Główna Komisja Wyborcza:

- oblicza głosy, oddane na poszczególne listy kandydatów (ord. art. 81),
- rozdziela mandaty poselskie między poszczególne listy (ord. art. 81); nie podaje tutaj sposobu, w jaki się obrachowuje, ilu posłów przypada na poszczególne listy kandydatów, gdyż obrachowania tego dokonują tylko Główne Komisje Wyborcze; sposób tego obrachowywania podał minister w swej instrukcji z dnia 1. marca 1920, do art. 47 ord.; instrukcję tę otrzymują wszyscy członkowie Głównych Komisji Wyborczych; pozatem na życzenie prześle ją każdemu,
- spisuje z czynności swej protokół; w protokole należy umieścić wszystkie obliczenia, dokonane przy obrachowywaniu głosów (ord. art. 82).

66. Przewodniczący Głównej Komisji Wyborczej wzgl. jego zastępca:

- ogłasza (po ustaleniu treści protokołu, podanego pod liczbą 65) wynik głosowania (ord. art. 83),
- podaje wynik ten do publicznej wiadomości w dzienniku miejscowym lub w inny sposób, używany w tej miejscowości (ord. art. 83),
- wystawia bezzwłocznie dla każdego z wybranych posłów list wierzytelny, zawierający (ord. art. 84): nazwę okręgu wyborczego, dalej dzień wyborów, wreszcie imię, nazwisko, zawód, miejsce zamieszkania i wiek wybranego. Listy wierzytelne podpisują wszyscy obecni członkowie Głównej Komisji Wyborczej (ord. art. 84).

67. Następnie odczytuje się uzupełniony protokół i podpisują go wszyscy obecni członkowie Głównej Komisji Wyborczej (ord. art. 85). Odpis tego protokołu, uwierzytelniony przez przewodniczącego Głównej Komisji Wyborczej, przesyła tenże Naczelnikowi kancelarii izby poselskiej (ord. art. 86 ustęp 2).

68. Oryginał protokołu wspólnie:

- z aktami Miejscowych Komisji Wyborczych,
- z aktami Głównej Komisji Wyborczej,
- z ważnymi i unieważnionymi (oddzielnie spakowanymi) kartami do głosowania

należy opakować w papier, opieczętować, ostemplować, opatrzyć napisem, oznaczającym zawartość, i odesłać do pierwszego prezesa Sądu Najwyższego (ord. art. 86 ustęp 1 i instr. do art. 86). Przez „akta“ należy rozumieć: archiwum Głównej Komisji Wyborczej, protokoły, ohydwa egzemplarze spisów wyborców, wszystkie koperty, także unieważnione i całą korespondencję (instr. do art. 86).

Sprawdzenie ważności mandatów poselskich.

69. W ciągu dni czternastu po ogłoszeniu wyniku głosowania przez Główną Komisję Wyborczą, względnie jej przewodniczącego, wolno każdemu obywatelowi wnieść protest przeciw wyborowi; protest należy wnieść w dwóch egzemplarzach na ręce przewodniczącego Głównej Komisji Wyborczej (ord. art. 88).

70. Przewodniczący Głównej Komisji Wyborczej ogłasza w dzienniku urzędowym Państwa i w dzienniku miejscowym o wniesieniu protestu i wyznacza dziesięciodniowy termin do wnoszenia zarzutów przeciwko treści protestu.

Podczas tych dziesięciu dni wolno każdemu wyborcy przegładać protest w lokalu Głównej Komisji Wyborczej i czynić z niego odpisy.

Po upływie owych dziesięciu dni przesyła się jeden egzemplarz protestu wraz z zarzutami do Sądu Najwyższego, drugi egzemplarz zaś do kancelarii sejmowej (ord. art. 89).

71. O ważności wyborów zaprotestowanych rozstrzyga Sąd Najwyższy (ord. art. 90); o ważności wszystkich innych wyborów — sejm (art. 96 ord.).

Przepisy karne.

72. Pod dniem 8 stycznia 1919 r. wydał rząd Warszawski dekret, dotyczący postano-

wień karnych, za przeciwdziałanie wyborom do sejmiku; dekret ten ogłoszono w „Dzienniku Praw“ No. 5 z dnia 13. stycznia 1919 r.

Protokół głosowania.

W obwodzie głosowania
okręgu wyborczego
Działo się dnia r.
w lokalu miejscowej Komisji wyborczej w
Obecni członkowie Komisji wyborczej:
Przewodniczący:
Prowadzący protokół:
Członkowie:

Mąż zaufania
Przy udziale przedstawicieli grup wyborczych

Otwarcie głosowania nastąpiło o godzinie 8-ej rano.

W trakcie głosowania usunięto przedstawicieli grup wyborczych

z powodu

w trakcie obliczania głosów usunięto

z powodu

Głosowanie przerwano z powodu

na czas od do

Głosowanie skończono o godz. wieczorem.

Ilość głosujących wyborców wynosiła

Ilość kartek znalezionych w urnie

Niezgodność ilości głosujących kartek głosowania tłumaczy się

Kartek unieważniono

W tem z powodu wad koperty Nr.

Przypadło kartek:

Na listę 1

Na listę 2

Na listę 3

Obliczanie głosów skończono o godz.

Podpisy.

Przewodniczący Komisji miejscowej

Prowadzący protokół

Członkowie

Przedstawiciele grup wyborczych

Kalendarzyk wyborczy.

A. Co do wyborów i co do komisji wyborczych:

3. 20. dzień zarządzenia wyborów,
4. 20. upływa dla Głównej Komisji Wyborczej termin ogłoszenia (zobacz pod liczbą 8):
 - dnia wyborów,
 - godzin głosowania,
 - ilości posłów,
 - terminu zgłaszania kandydatur poselskich,
 - swego składu, swego lokalu urzędowego i godzin swego urzędowania,

dowego i godzin swego urzędowania,

f) podziału okręgu wyborczego na obwody głosowania,

g) składu, lokalu urzędowego i godzin urzędowania miejscowych komisji wyborczych.

Głównym Komisjom wyborczym wolno ogłosić to wszystko i przed 1. kwietnia 1920 r.,

2. 5. 20. dzień wyborów,

5. 5. 20. upływa dla Głównej komisji wyborczej termin ustalenia wyniku głosowania (zob. pod liczb. 63—66).

B. Co do spisu wyborców:

1. 4. 20. upływa dla sołtysów, naczelników obszarów dworskich i magistratów termin (zob. pod liczbą 19):

- sporządzenia spisu wyborców,
- przesłania tego spisu miejscowej komisji wyborczej.

Tak jedno jak i drugie wolno załatwić wcześniej; poleca się nawet bardzo, by prace te wykonano jak najwcześniej.

6. 4. 20. upływa dla miejscowych komisji wyborczych pięciodniowy termin (zob. pod liczbą 26):

- badania i ustalenia spisu wyborców, otrzymanego od sołtysów itd.,
- sporządzenia drugiego egzemplarza otrzymanych spisów,
- przesłania jednego egzemplarza Głównej komisji wyborczej.

Sporządzenie drugiego egzemplarza wszystkich spisów wyborców zajmie niewątpliwie więcej czasu; w żadnym razie nie potrzeba się trzymać przepisanych pięciu dni

lecz wolno i poleca się wykonać tę pracę jaknajprędzej; im wcześniej otrzyma miejscowa komisja wyborcza od sołtysów pp. spisy wyborców, tem wcześniej może się zająć z pracami tutaj podanymi.

Najpóźniej od

7. 4. — 11. 4. 20. są wyłożone spisy wyborców w lokalu miejscowej komisji wyborczej do przejrzania (zob. pod liczbą 27).

14. 4. 20. upływa trzydniowy termin wnoszenia przeciwreklamacji (zob. pod liczbą 30 a),

17. 4. 20. upływa dla miejscowej komisji wyborczej termin rozstrzygania o reklamacjach (zob. pod liczbą 30 b),

18. i 19. 4. 20. dozwolone odwołanie się w sprawie reklamacji do Głównej komisji wyborczej (zob. pod liczb. 31),

20. 4. 20. upływa dla Głównej komisji termin zwrotu spisów wyborczych miejscowym komisjom wyborczym (zob. pod liczbą 32).

C. Co do kandydatur poselskich:

15. 4. 20. upływa termin zgłoszenia kandydatur (zob. pod liczbą 33),

18. 4. 20. upływa termin oświadczenia Głównej komisji wyborczej, że tworzy się związek wyborczy (zob. pod liczbą 41),

19. 4. 20. upływa dla Głównej komisji wyborczej termin zawiadamiania o wadach i brakach list kandydatów (zob. pod liczbą 42 c),

22. 4. 20. upływa termin usunięcia wad i braków (zob. pod liczbą 42 d),

23. 4. 20. upływa dla Głównej komisji wyborczej termin ogłoszenia w piśmie publicznym i na afiszach kandydatur poselskich (zob. pod liczbą 42 e).

Wacław Wyczyński,

zastępca generalnego komisarza wyborczego na Pomorze.